

limbei noastre, ne-am așteptat să întâlnim tocmai cazul invers: deosebirea formală între persoana 3 la singular și la plural la celelalte conjugări să atragă după sine o distincție analogă la conj. I.

De fapt, așa s'a și întâmplat în dialectul istroromân, unde se conjugă numai *ie* (= *ei*) *cănte*, dar *iel'* (= *ei*) *cântu*. Dar și la noi se observă tendința aceasta. Forma *ei zbor* în loc de *ei zboară* este, în poezia lui Alecsandri cel puțin, generală. Tot astfel, egalitatea persoanei 3, la singular și plural, în imperfect (*cantabat* și *cantabant* > *cântă*) e evitată, în limba literară cel puțin (*el cântă—ei cântau*), în care toate celelalte verbe s'au orientat după verbul ajutător (*habet* > *a*, *habunt* > *au*) când eră enclitic (*el cântat-a — ei cântat-au*). În dialecte avem și forme ca *ei sântără*, *au fostără*, cu *-ără* introdus de la aorist în pers. 3 din plur., spre a evita omonimia cu alte persoane (*eu sânt*, *el a fost*).

Dacă împotriva acestei tendințe generale, vedem cum conjugarea „ei face“ se răspândește tot mai mult, cauza trebuie să fie alta decât proporționalitatea. Ea este, cred, de natură sintactică. Observând pe soție-mea, când în graiul familiar și neingrijit face astfel de „greșeli“, am băgat de seamă că mai adesea ele se ivesc la verbe unipersonale, deci în exemple ca următoarele: *mă doare... picioarele; nu-mi place... vorbele astea; e îngrozitor cum arde... atâtea case la București*. Avem a face, în mod evident, cu un anacolut, cu schimbarea construcției unipersonale în personală. „Picioarele“ în propoziția dintâiu, nu e propriu zis subiectul lui „mă doare“, precum „atâtea case“ nu e complementul propriu zis al lui „arde“ în propoziția din urmă, ci aceste verbe au fost întrebuințate mai întâiu impersonal și numai nevoia de a preciza mai bine a făcut pe vorbitoare să mai exprime, ca un fel de complinire, substantivele care ne fac impresia că tulbură acordul.

S. Pușcariu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Schimbarea accentului în and.

Diftongul latin *au* s'a păstrat supt accent ca *áu* (dialectal și *áo*), cu menținerea accentului pe *a*, indiferent dacă el se mai pronunță ca diftong sau dacă e rostit azi bisilab: *adáug*, *áu*, *áur*, *áustru*, *cáuc**, *gráur*, *láud*, *láur*, *rápáus*, *táur* și secundar: *dáu*, *fáur*, *scáun*, *stáu*, *stául* etc.

Excepție fac numai trei cuvinte, în care accentul a trecut pe *u* și prin urmare — când nu eră inițial — *áu* a devenit *ăú*. Acestea sânt: *ăúđ*, *lăúť* și *lăúťă*. Cel din urmă trebuie eliminat, căci el nu derivă din germ. *Láute*, ci din n.-grec. *λαούτα* (Tiktin). *Lăúť* 'spălat' < lat. *lautus* s'a orientat după celelalte participii în *-ut* (*băúť* etc.). Rămâne deci *aud*, care e accentuat pe *ú*, ca la noi, și la Megleniți (*ud*, din *ăúđ*, cu pierderea regulată a lui *a* inițial), pe când Aromânii (*ăvdu*) și Istroromânii (*ăvdu*), care au prefăcut pe *u* în *v*, au păstrat accentuarea originală, neputând mută accentul pe o consonantă.

Mutarea accentului o explică Weigand (*Jahresb.* III 222) astfel: „Kann durch das fragende *auzi* mit steigendem Stimmtone auf *a* veranlasst sein, wodurch *u* etwa eine Quinte höher lag und dann auch zum Akzentträger wurde“. Dacă însă ridicarea vocii ar fi pricina mutării accentului, ne întrebăm de ce nu s'a schimbat accentul în *lauzi*, *adaugi* etc. Cauza cred că e alta. Negățiunea (*nu*) atrage la noi accentul asupra sa: *pót*, *lúcru*, dar *nú pot*, *nú lucrí*? Când verbul începe cu *a*, *u* al negățiunii se elidează, dar accentul rămâne pe întâia silabă: *alérg*, *ascúť*, dar *n'álerga*, *n'ásculta!* (cf. DR. II 766 n.). Precum întrebării negate *n'áscuťi*? îi corespunde răspunsul afirmativ *ascúť*, tot astfel vechiului *n'ăuzi*? (în care avem accentuarea etimologică) i s'a răspuns *ăúđ*, cu mutarea analogică a accentului, care apoi s'a generalizat în toate formele afirmative.

S. Pușcariu.

Notiță.

N. Iorga descrie în vol. XVI, din „Studii și Documente“, p. 17 ș. u, un volumaș miscelaneu scris în a. 1800 la Copăceni de arhidiaconul Venedict. Pasagiul intitulat „Pentru câte vârste are omul . . .“ reprodus de Iorga (p. 17) este copiat, cu foarte mici schimbări, după Pravila de la Târgoviște (cf. „Cele șapte vârste ale omului“ reproduse de Gaster, *Chrest.* I, p. 164).

BCU Cluj / Central University Library Cluj S. P.

Note la pag. 561 ș. u.

Studiul lui Giuglea din acest anuar va produce de bună seamă o discuție vie, iar unele din etimologiile sale vor fi combătute. Nu e mai puțin adevărat însă că autorul lor, indiferent dacă explicările sale sânt juste în toate amănuntele, sau nu, a